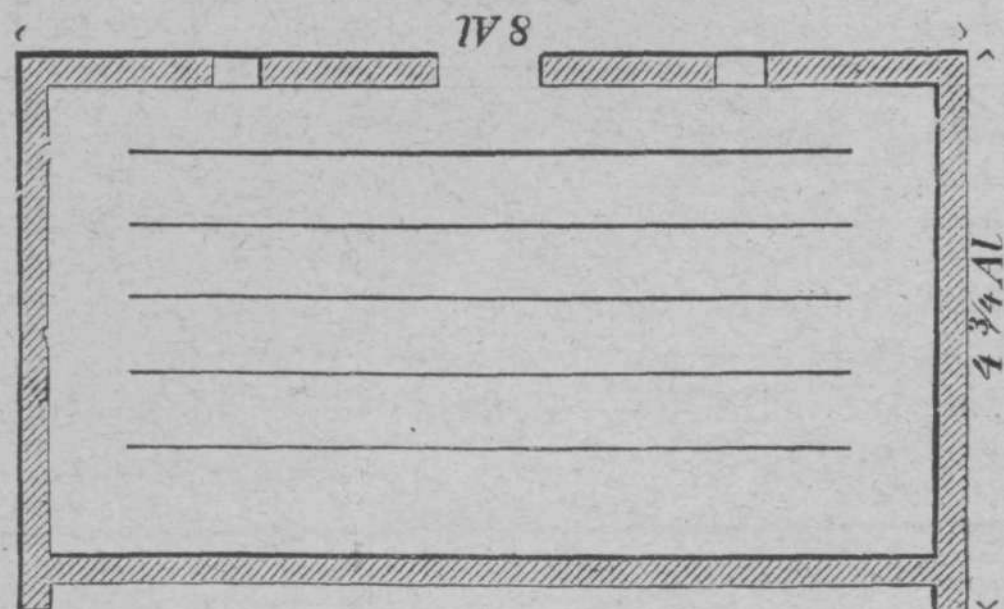

retina hoditi na plano. Zraveu oken mora imeti hišica pri strehi ob vseh stranéh oddušnike, katere odpiraj in zapiraj po potrebi. Tudi okna morajo biti zaradi zračenja tako narejena, da se odpirajo, da po leti hišico hladiš, po zimi pa imaš toplo.

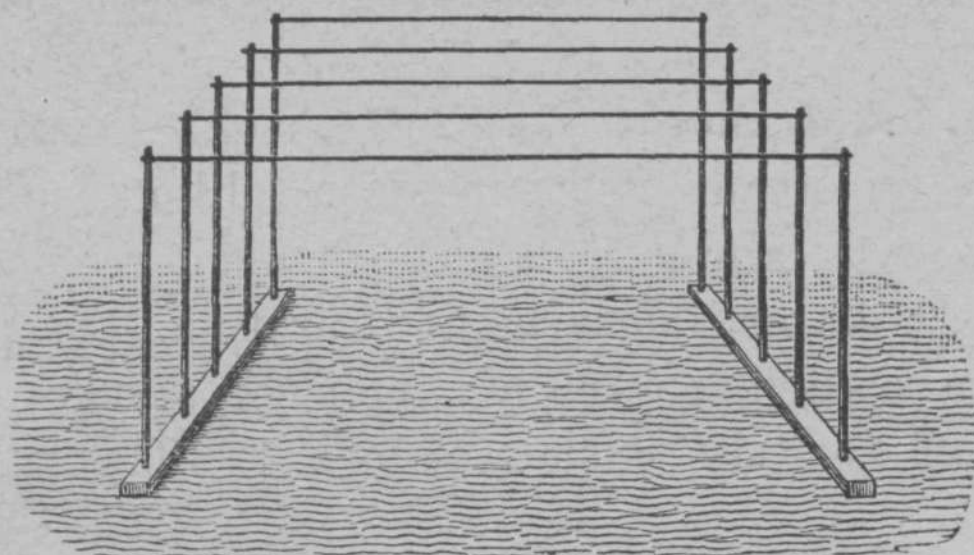
Hišica more biti narejena iz raznega gradiva. Bodi pa zidana ali lesena, ometaj jo znotraj kakor zunaj z malto ter jo pobeli vsaj znotraj na leto najmanj po dvakrat. Streha, mislim, da je najboljša iz desek in oblokasta (glej podobo 1), ki jo moreš ometati z malto, da ti dela ob enem strop. Dvojnih sten,

Podoba 2.

med katere natrpaš žaganja, slame, šote itd., ne priporočam ti, ker se po takih stenah rad zareži mrčes. Mrčesa se boj pri kuretini, ker ga odpraviš le težko. Lesene stene delaj iz neostruženih desek, ravno tako oblokan strop. Streho naredi tako, da je ne more voda predreti.

Za prenočišče kuretini naredi v hišici najmanj pet drogov, ki so 3 $\frac{1}{2}$ m debeli in okrogli ter vsi enako oddaljeni od tal, najmanj po 1 m. (Glej podobo 3.)

Podoba 3.

Drogi ne smejo biti eden nad drugim, ker hoče vsaka kokoš priti vselej na najvišje mesto, vsled česar se med seboj vznemirjajo ter tudi pogrjajo. Droge postaviš najbolje sredi hišice po pičlega pol metra naražen ter jih naredi po tri metre dolge.

(Konec prihodnjič.)

Govor gosp. deželnega glavarja in predsednika c. kr. kmetijske družbe grofa Thurna

v seji deželnega zbora 23. decembra 1887.

Da sem si izprosil besede k tej točki dnevnega reda, prihaja od tod, ker hočem visoki zbornici priporočiti prošnjo kmetijske družbe. Kmetijska družba stori vse, kar le more, da bi pospešila kmetijski napredek po deželi. Primanjkuje ji pa denarnih pripo-

močkov za uspešnejše delovanje. Število udov se je pomnožilo izdatno, danes nas je nad 828. Letnina znaša 2 goldinarja za uda, a polovico doneskov dobivajo dotične podružnice za svoje namene. S tistim goldinarjem, ki ga dobi družba od uda, mora zastonj preskrbovati družbeni list „Kmetovalec“, oziroma nemškega „Oeconoma“. Z doneski udnimi ne more družba zategadel nič uspešnega za napredek kmetijski ukreniti. S pičlimi dohodki, ki niti ne znašajo 4000 gold., mora toraj družba plačevati pisarniško osobje, osobje podkovske šole, vrtnarja, davke, mora vzdržavati podkovsko šolo, živinozdravnico, poslopja in veliko drevesnico. Ta drevesnica bode ob svojem času veliko koristila deželi. V drevesnici je uže sedaj na 30.000 cepljenih enoletnih do triletnih drevesec. Od leta 1888. dalje bomo cepili od 16.000 do 18.000 drevesec na leto. Iz te drevesnice bode dajala družba nekoliko zastonj, nekoliko prav po ceni izdatno število drevesec. Dalje vzdržuje družba podkovsko šolo, ki je velike važnosti deželi. Sicer dobiva družba za to šolo državne podpore, a ta ne zadostuje nikakor. Ravno tako važna je tudi od družbe vzdrževana živinozdravnišnica. Gotovo so to zavodi, katerih obstanek je deželi neogibno potreben.

Na Štajarskem vzdržuje podkovsko šolo dežela, in na Koroškem dala je dežela 2000 gld. za popravo poslopja, ki ga je podarila tudi dežela.

Vsled umnega ravnanja je napredovalo konjstvo pri nas kaj zelo, za kar gré gotovo velika zasluga bivšemu komandantu žrebčarske postaje na Selu, gospodu ritmajstru Wildu, kateremu si dovoljujem izrehati tukaj zahvalo (klici: dobro, dobro!). Žalostno pa je, da naši gospodarji precej prodajo vsa boljša žrebeta iz dežele in da gledajo konju le na vnanjost in nič na rabnost. Temu nedostatku bi odpomogli najbolj, ako bi uvedli tudi pri nas, kakor so jih po sosednih deželah, konjske dirke za vožnjo v dir (trab). S takimi dirkami bi vplivali, da bi konjerejci dlje časa imeli pri sebi mlade konje, ter jih urili, da bi bili rabnejši in krepkejši. Iz prva bi zadostovali po dve dirki: ena na vojaškem vežbališču pri Ljubljani, druga na srenjskem pašniku pri Šent Jarneji za dolensko stran. Seveda bi se smeli teh direk udeleževati le mlade kobile in žrebci, ki so vzrejeni na Kranjskem. Po drugih deželah so dirkarske družbe; tudi pri nas je želeti take družbe. Za sedaj bi mogla to zvršiti družba, oziroma njen konjarski odsek.

(Konec prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 1. Kako je ravnati z brejo kobilo? Kakošne krme naj ji pokladam? Dokle, predno se ožrebi, smem rabiti jo za delo? Ali škoduje breji, če teče? (A. P. v Lj.)

Odgovor. Nekaj smo pisali o tej reči v 2. številki „Novic“. Bolj podrobno je popisana vzreja konjska

Dohodki:

1. Dobimo od 50 kokoši, ki niso prestare, in katere menjamo ob pravem času, 10.000 jajec, ki so vredna 295 gld. 14 kr.
 2. Prodamo starih kokoši in piščet vse leto za 138 „ 88 „
- Vseh dohodkov skupaj . 434 gld. 02 kr.

Stroški:

1. Krma 50 kokošim v 165 zimskih dnevih, na dan po 70 kr. . . 115 „ 50 „
2. Krma 50 kokošim v 200 poletnih dnevih, na dan po 45 kr. . . 90 „ — „
3. Različni slučajni stroški . . . 27 „ 77 „
4. Veči stroški, ako porabimo prostor za rejo kuretine mimo porabe za vrt in polje 17 „ 36 „

Vseh stroškov skupaj . 250 gld. 63 kr.

Ako odštejemo od dohodkov stroške, daje nam kuretinska reja 183 gld. 39 kr. dobička.

Ako odštejemo od tega dobička še 7% od glavnice, s katero si uredimo rejo, z zneskom 33 gold. 54 kr., in odškodnino za prostor z zneskom 20 gold. 83 kr., ostaja čistega dobička 120 gld. 2 kr., ali od vsake kokoši 2 gld. 58 kr.

Gotovo je marsikaj mogoče urediti ceneje, nego smo tu določili, to je pa zavisno od kokošarja samega. V nekaterem kraju narediš potrebne stavbe za veliko manj denarja, zlasti pa moreš znižati stroške za krmo prav zeló. Kdor dobiva v ceno kuhinjske odpadke, konjsko meso, ribe, hrošče itd., ta si prihrani posebno veliko s krmo. Ako prideluješ veliko holandsko salato na polji, ki je izvrstna piča kuretini, prihraniš najmanj $\frac{1}{4}$ imenovanih stroškov za krmo.

Pristavek uredništva. Spis je namenjen v pouk danskim kmetom, vendar moreš posneti z njega vse, kako je narediti rejo kuretine za naše razmere. Zraven tega treba ti je pa še posebnega znanja o reji in o plemenih kuretine, kar hočemo ob priliki tudi še prijaviti.

Govor gosp. deželnega glavarja in predsednika c. kr. kmetijske družbe grofa Thurna

v seji deželnega zbora 22. decembra 1887.

(Konec)

Še veliko važnejše nego konjarstvo je govedarstvo; ono more najbolj pomagati kmetu, prenašati težave sedanjega časa. Dobro bi bilo, da bi imeli na leto najmanj po tri premovanja po deželi, ali še bolje toliko, kolikor je konjskih. Štajarska dežela daje v to svrhu 900 gold. na leto. Lansko leto je dovolil slavní zbor za premovanje v Metliki in v Bohinjski Bistrici 300 gld. Navzoči sem bil pri obeh premovanjih in reči smem, da je bila udeležba kaj živahna, da so gospodarji prignali z veseljem živino na razstavo. Ni dvombe, da tako premovanje vzpodbuja in dobro vpliva na ži-

vinorejce. (Klici: Tako je.) Ministerstvo daje za premije po 400 gld. na leto, za režijske stroške mora pa skrbeti družba. Koristno bode, ako dovoli dežela za premovanja stalno podporo (Klici: Dobro, dobro!, taka Ravnokar berem v „Tagespošti“, da je dovolil koroški deželni zbor za premovanje bikov od l. 1888 dalje po 3000 gold. na leto.

Želeti je, da bi imeli večo subvencijo za govedarstvo, da bi pomnožili število dobrih plemenskih bikov. Državna podpora v znesku 2000 gold. nikakor ne zadostuje v ta namen, in tudi deželne postave o ravnanju s plemenskimi biki ni moči izvrševati, zato je prosila družba, da jo popravi deželni zbor. Da napreduje konjarstvo tako lepo, prihaja od tol, ker smejo spuščati le licencevane zrebce; ko bi imeli tudi zadosti sposobnih bikov, bilo bi ravno tako z govedarstvom.

Za ubrambo trtne uši je uže ukrepal slavní zbor. V tem oziru treba bode pač velike požrtvovalnosti deželne.

Ko bi bila družba bolj podpirana v gmotnem oziru, storiti bi mogla veliko več za prevažno sadjarstvo. Družbena drevesnica ne bo zadostovala vsej deželi. Po deželi morajo ustanoviti ljudskim šolam drevesnice in ravno tako kmetijskim podružnicam. Po teh drevesnicah bi lahko kazali, kako je z drevjem pravilno ravnati.

Povekšano letno podporo porabili bi nekoliko tudi za nakup gospodarskega orodja, katerega bi dali občinam v skupno porabo, za popravo potov na planine, za nakup dobrega semena itd.

Kranjska dežela daje kmetijski družbi 1050 gold. letne podpore, za katero izrekam visokemu zboru najtoplejšo zahvalo v imenu družbe. Štajarska dežela daje kmetijski družbi za premovanje goveje živine 900 gld., za izdavanje gospodarskega lista 2600 gld., za splošne reči 4400 gld., za kulturnega inženirja 1200 gld., vsega skupaj torej 10.000 gld. Koroška dežela dajala je dosedaj kmetijski družbi 2500 gld., a od letos naprej dajala bode 4000 gld. več za govedarstvo in sadjarstvo, vsega skupaj torej 6500 gld.

Kdo more tajiti, da niso slabe kmetijske razmere na Kranjskem in da kmetijstvo vedno bolj ne propada in ne hira?! Naša dežela ima uže v teritorijalnem oziru posebnosti, katere niso ugodne, na pr. močvirje pri Ljubljani, Kras na Notranjskem, pokrajine, ki trpé od povodenj itd. Na Gorenjskem izhaja kmetovalec laže, ako tudi ne prav dobro, kajti ima več priložnosti, da si kaj zasluži. Gorenec laglje proda pridelke svoje, k njemu pa prinašajo denarja tudi tujci. Dolenjci so v dokaj slabšem položaji. Toča jim pobija redno, ljudje nimajo niti potrebnega živeža, iščejo si dela zunaj domovine ter se preseljujejo v Ameriko. Pridelke prodajejo težko in prav po ceni, (klici: Tako je!) in to največ zategadel, ker je vožnja predraga, ker Dolenjska nima nobene železnice. (Klici: Tako je!) Gospodarske težave mora trpeti veliki kakor mali posestnik.

Kmetijska družba je uverjena, da pozna slavni zbor kmetijske težnje in da skuša izboljšati kmetovalčevo stanje. (Klici: Res je.) Ob vsakem zborovanju storé se ukrepi, ki imajo namen, pomagati kmetovalcu. Gotovo ne bo pozabil slavni zbor kmetijskega stanu, ako se mu posreči konvertovanje zemljiškega odveznega dolga. (Klici: Dobro, dobro!)

Priporočam torej prav živo prošnjo kmetijske družbe in prosim, naj jo blagoizvoli uslišati slavni zbor, kolikor mu je le mogoče. (Živahno in dolgotrajno odobravanje.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 5. Naša vas (Zasip) ima okoli vasi srenjski pašnik, ki meri 90 orali. Vseh posestnikov tega pašnika je 50; 20 posestnikov je, da bi razdelili pašnik, 30 pa, da ne bi ga. Oni, ki želijo, da bi razdelili pašnik, zasadili bi svoje dele z gozdnim drevjem. Blagovolite svetovati, kako naj ravnaajo ti posestniki, da dosežejo namen svoj. (J. Z. v Z.)

Odgovor. Ako je pašnik občinska lastnina, sme ukreniti občinski zbor, da se razdeli, a se mora obrniti za to reč do deželnega odbora. Ako je pa pašnik lastnina več posestnikov, sme se razdeliti le tedaj, ako so vsi lastniki zadovoljni. Ker je v zadnjem slučaju zelo težavna razdelitev, z narodno-gospodarskega stališča pa zelo koristna, sklenil je kranjski deželni zbor lani postaviti, ki pospešuje tako razdelitev. Postava je dobila uže najviše potrdilo, manjka le še izvršujočih naredeb. Tej novi postavi je naslov: „Zakon o razdelbi skupnih zemljišč in uredbi dotičnih skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja“.

Gospodarske novice.

* Službo tretjega učitelja na deželni kmetijski, vinarski in sadjarski šoli v Grmu je razpisal kranjski deželni odbor. Plače je 600 gld. in brezplačno stanovanje. Tretji učitelj bode poučeval o predmetih ljudske šole in o čebelarstvu (?).

* Proti trtni uši. Zagrebški „Gospodarski list“ piše: Gospod A. Štriga, potujoč učitelj za vinarstvo, priobčil je koncem prošlega leta v „Nar. Novinah“ obširno razlago, kako bi se dala preganjati, če ne popolnoma uničiti trtna uš s konopno vodo. Gospodarski list obeta priobčiti najvažnejše reči iz imenovane razlage, katere hočemo tudi mi posneti ob svojem času.

* Pouka o gospodarstvu za preparandije. To je naslov hrvatski knjigi, ki je ravnokar izišla v Zagrebu, in katero je spisal naš rojak, gospod Fran Kuralt, tajnik hrv.-slav. gospodarskega društva. Knjigo je založila deželna vlada, ter stoji 1 gold.

* Sadna kupčija na Koroškem v l. 1887. Po došlih nam sporočilih so prodali lani na Koroškem v druge dežele 750 železniških vagonov jabolk, vrednih 300.000 goldinarjev.

* Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe koroške v Celovci je imel 1. decembra l. l. sejo. Iz zapisnika posnemamo to-le: Prošnjo podružnice v Trgu (Feldkirchen) za pomnožitev žebcev odbijejo. Tajnik sporoča o neuspešnem naporu, da bi izboljšali lanarstvo na Koroškem. Podružnici v Železni Kaplji dajo subvencijskega bika. Tajnik sporoča o kmetijski šoli v Celovci in o gospodinjstvi šoli v Marijinem dvorci; v prvo je vzprejetih 34 učencev, v drugo pa 10 učenk. Podružnica „Krška dolina“ javlja, da je sklenila udeleževati se zalaganja c. kr. vojne. Podružnica v Krappfeldu prosi, naj glavni odbor skrbi, da odpravijo mitnice in znižajo obresti hranilničnega denarja. Odbor ukrene kupiti stroj, s katerim se dela stelja iz šote. Poskuse s tem strojem bodo naredili, kedar se vrne strokovnjak, ki se je napotil za to reč v inozemstvo.

Razne reči.

— Poraba žaganja. Tvrdka „H. Lattermann & Söhne in Morgenröthe bei Rautenkranz“ sestavila je železno peč, katero je kuriti z žaganjem. Majhna peč, ki zgreva do 80 ^{m/3} velike prostore, stoji 35 gld., večja 45 gld.

— Časi zmrznejo ob prav hudem mrazu kuretini rože na glavi. Tako zmrzlo rožo ozdraviš, ako jo mažeš nekaj dni po vrsti z zmesjo, ki jo narediš iz žefranove tinkture (za 3 krajcarje), špirta od kafre (za 5 kr.) in iz terpentina (za 5 kr.). Roža postane zopet rdeča, oživi in ne odpade.

— Zdravilna moč beljakova. Če se urežeš ali pa opečeš, nimaš boljšega zdravila mimo beljaka, in to tem bolj, ker imaš jajce vedno pri roki. Beljak je pa tudi izvrstno zdravilo proti hudi driski. Ako beljak stolčeš in požreš, hitro s cukrom ali pa brez njega, ozdraviš od vnetice želodčne in črevesne. Dve ali največ tri jajca na dan zadostujejo proti navadni driski. Jajce pa tako ni samo zdravilo, ampak je tudi hrana, kakoršna je ob tej bolezni najboljša.

— Ako je goveja živina zapečena, to je, da ne daje od sebe blata, pravijo, da je neki prav dobro zdravilo kuhan ječmen.

— Mravlje odpraviš iz čebelnjaka, ako namažeš vse lesene dele s scalnico, zemljo okoli čebelnjaka pa tudi napojiš s to tekočino. Mravlje precej izginejo. Neprijeten duh, ki se razvija, pa le iz začetka, ne škodi nič čebelarjem.

Seme pravega ruskega (rigajskega) lanú

prodajala bode c. kr. kmetijska družba v Ljubljani tudi letos po znižani ceni. Da se družba vé ravnati, koliko naj naroči semena, oglašé naj se dotični kranjski kmetovalci, ki želijo kupiti to seme, najpoznejši do 15. februarija t. l. ustno ali pismeno v pisarni kmetijske družbe v Ljubljani.